

Filosofie doktor och lektor i etnologi
Institutionen för kultur- och medievetsenskaper, Umeå universitet

ERIKA LUNDELL

Filosofie doktor i etnologi och lektor i pedagogik
Institutionen för barndom, utbildning och samhälle, Malmö universitet

OVINTER

En ny årstid i ett varmare klimat?

Djupt mörker. Störtregn. Några plusgrader. Så ser alltså framtiden ut när vintern slutar komma till Skåne. Vissa meteorologer tycker till och med att den här årstiden behöver byta namn. Ett förslag är 'ovinter'. (Schlein & Ivarsson A13)

Vintern är i förändring. På grund av klimatförändringarna förutspås den svenska vintern bli allt varmare och få kortare snösäsonger (Schimanke et al.). I delar av landet är detta redan påtagligt, att kunna åka pulka eller skidor på vintern är inte självklart, utan är aktiviteter som förväntas försvinna allt mer. Detta framträder i det inledande citatet hämtat från första delen av en artikelserie publicerad i flera skånska tidningar vintern 2023/24. Med rubriken "Farväl skånska vinter!" belyser artikeln hur klimatförändringarna redan erfars och har fått kulturella konsekvenser i södra Sverige.

Årstider kan förstås som kulturella ramverk genom vilka vi tolkar vår omgivning och organiserar samhället. Detta betyder att årstider inte är definitiva och naturgivna kategorier, utan föränderliga och flexibla (Bremer; Bremer & Wardekker). Därmed finns det även olika sätt att förstå och leva med årstider. Samtidigt dominerar vissa normer och föreställningar. Trots att vädret ter sig olika utifrån plats, tenderar människor att associera till och använda vissa årstidssymboler, exempelvis snö och skidåkning för

vinter (Bremer 12). I och med klimatförändringarna har snöns och isens kulturella betydelser fått ökad aktualitet i humanistisk forskning (se exempelvis Sörlin; Dodds & Sörlin; Hansson & Norberg).

Det varmare klimatet utmanar inte bara vardagslivets organisering utan även de kulturella förståelserna av årstider och dess förväntade temperaturer (Bremer & Wardekker). I Sverige har en del meteorologer och journalister alltmer börjat tala om *ovinter*. Begreppet kan förstås i relation till den meteorologiska mätbara vintern baserat på låga temperaturer, och i relation till de kulturella föreställningar och förväntningar som finns på vintern. Trots att vintern ser olika ut i olika delar av landet och definieras på olika vis innefattar idén om vintern oftast kyla och snö. Betoningen på *ovinter* synliggör olika slags föreställd och erfaren frånvaro av dels kyla, dels av årstiden vinter. I frånvarons spår framträder dessutom annat som mer närvarande. Mer precist, *ovintern* belyser både vinterns kulturella betydelser och de kulturella konsekvenser som dess frånvaro föranleder.

Med hjälp av frånvaro och närvaro som analytiska begrepp (se Bille et al), är vårt syfte att undersöka *ovinter* som ett aktuellt kulturellt fenomen i en tid av klimatförändringar. Det vill säga, vi undersöker hur *ovinter* i form av en ny årstid fylls med innebörder och vilken roll den kan spela för att begripliggöra klimatförändringarna. Vi utgår från att människor i olika tider har skapat mening, förväntningar och praktiker i relation till väder och klimat. Vi ser detta som ett kulturellt görande, alltså en aktiv process där människor skapar mening kring och lever med väder och årstider. Genom att analysera svenska medietexter publicerade mellan 2008–2024 som använder orden *ovinter* eller *ovintrig* undersöker vi hur *ovinter* görs i sådant som nyhetsartiklar, vädersammanfattningar av metrologer och krönikor om klimatförändringar.

För att hitta materialet har vi använt två databaser med digitaliserat mediematerial: Kungliga bibliotekets svenska dagstidningar som täcker drygt 2000 olika tidningar från 1645 till nutid, samt Mediearkivet med artiklar från 1945 och framåt. Det senare arkivet har över 4000 källor inräknat digitala publikationer och internetmaterial från TV och radio. Vi har sökt efter artiklar med sökord som *ovinter*, *ovintrig* samt *ovint**. Detta resulterade i 36 artiklar publicerade mellan 1898 och 2024. Då flera svenska dagstid-

ningar ingår i samma bolag publiceras inte sällan samma artikel i flera tidningar, i dessa fall har vi räknat dem som en publikation och hänvisar till den först publicerade versionen. I denna text har vi valt att fokusera på texter publicerade från 2008, ett år som enligt SMHI hade en "ovanligt mild vinter" ("Årstider"). De undersökta texterna kan hänföras till några olika journalistiska genrer, exempelvis i summerande väderkrönikor, artiklar och krönikor på temat klimatförändringar. Men ordet återfinns också i lättsammare kåserier på temat väder och klimat.

Materialet är givetvis inte en heltäckande sammanställning av användningen av ovinter, vi kommer exempelvis inte åt förekomsten i vädersändningarna på TV eller i vardagligt tal. Inte heller fångar vi alla de texter som berör klimatförändringarnas påverkan på snö, kyla och vinter, men utan att använda ovinter-begreppet. Materialet ger oss dock möjlighet att fånga ovinter som kulturellt fenomen, vilket i sin tur berättar om ett sätt att begripliggöra klimatförändringarna. Materialet vi studerat är primärt skapat av journalister och meteorologer, vilket inte nödvändigtvis speglar samhället i stort utan aktörer som kan ha en egen agenda. Men som vi kommer att visa i analysen är dessa aktörer i hög grad medskapare av en föreställd ny årstid.

Analysen gjordes genom tematisering (se Ryan och Bernhard) och etnologisk närläsning (se Gustavsson). Genom att identifiera återkommande teman i mediematerialet kunde vi göra en närläsning av formuleringar och textuella sammanhang. Etnologen Karin Gustavsson beskriver närläsning som en metod som utgår från en språkvetenskapligt orienterad läsning, där fokus läggs vid ordval och språkligt sammanhang (127). Frågor som "vad sägs", "hur sägs det", "vilka ord används" kan ställas till de undersökta texterna. En närläsning möjliggör att styra blicken mot det till synes betydelselösa, som en krönika om vädret på sista tiden. I analysen av det aktuella mediematerialet har vi särskilt gett akt på hur teman som tangerar frånvaro och närvaro har framträtt i ordval och i vilka sammanhang dessa ord framträder. Vidare har vi uppmärksammat materialets genres, geografiska hemvist och tid för publicering. Vi har tagit fasta på benämningen av ovinter i sig: vad får vi syn på om vi närstuderar ordval och sammanhangen för detta benämning? Vad används ordet till?

En analys av ovinter som begrepp ger kunskap om hur människor hanterar frånvaron av återkommande och igenkännbara väderfenomen som kopplas till årstidsbegreppet vinter. Detta kan i sin tur kopplas till kulturella förväntningar på kyla. Eftersom kyla är bärande i förståelsen av vinter, vad händer med föreställningar om årstider när kylan uteblir? Vad träder fram som närvarande och frånvarande i den nya årstiden? Vad berättar ovinter om kulturella omförhandlingar och förståelser av årstider i relation till kyla? Vi är med andra ord intresserade av hur fenomenet ovinter ges kulturell betydelse.

ÅRSTIDEN VINTER SOM KULTURELL KONSTRUKTION

Den fjerde tid är Winteren, som är kall och våt, då växer den fuktighet i menniskan, som kallas Flegma. Ut i denna tid är hete ting gode att bruka, och hwad som är kryddadt med örter, man äter och dricker då mer än som om Sommaren, då är magen hetast och maten fördöfwes och smältes bäst. Foglar och willebråd äro då gode att bruka, man må wäl ock bruka låta åderslå. (*Bondepraktikan* 115)

Det finns olika sätt att definiera årstider vilket påverkar hur vinter förstås och föreställs. En typisk europeisk årstidsindelning är vinter, vår, sommar och höst, vilken förekommer i den ovan citerade *Bondepraktikan* med anor från 1500-talet. Denna årstidsindelning har olika kulturella konnotationer av hur en vinter eller en vår "ska" vara, exempelvis att vintern ska vara kall och innebära snö medan våren föreställs komma med värme och grönska. Dessa kulturella föreställningar utgår dock oftast från en tydlig (europeisk) geografisk lokalisering (jfr Bremer) och är inte generaliserbar över tid och rum. Men de dominerande årstidsföreställningarna med ursprung i Europa skapar förväntningar på "riktiga" och "autentiska" årstider, vilket gör att människor på andra platser kan uppleva sina årstider som fel eller ur led (jfr Bremer & Wardekker; Bremer).

Idén om just fyra årstider är alltså en idé, en kulturell konstruktion. Som kontrast kan nämnas de samiska åtta årstiderna som strukturerar rennäringen (Sametinget). Årstidsindelningarna kan förstås som ett sätt för människor att organisera och förstå tid och väder. Detta benämnan- de, strukturerande och meningsskapande görs av människor, precis som att

människor på olika vis behöver förhålla sig till och leva med väder. Hur vi lever med och förstår väder och årstider är alltså kulturellt (Hulme; Bremer & Wardekker). Dessa förståelser är därmed inte stabila utan föränderliga, dels för att kulturen förändras, dels för att de yttre omständigheterna (vädret) förändras och aktualiserar behov av nya förståelser och levnadssätt.

Även nya benämningar för förändrade väder-och klimatomständigheter kan ses som en del av att ordna och förstå sin omvärld. Exempelvis menar Ben Orlove att människor sätter ord på det som man behöver prata om i sitt dagliga liv. Att tala om årstider visar på den "temporala dimensionen" i mänskligt vardagsliv (136). Att sätta ord på årstider hjälper till att hålla ordning på tiden. Årstiden vinter kan i enlighet med Orlove ses som en del i en kulturell konstruktion, där man med ordet skapar mening och ordning på tidens gång. Talet om årstider och hur årstider karaktäriseras blir meningsfullt, inte minst som ett sätt att strukturera året och vädret. Orlove påpekar att årstider som ordnande kategori gör det möjligt att minnas tidigare väderförhållanden och förutsäga kommande (136). Som vi nämnt ovan innebär ett varmare klimat att tidigare befästa definitioner och förståelser av vintern utmanas när framtiden förväntas att bli allt varmare.

Människor har genom historien haft olika och ibland parallella sätt att strukturera tid och väder, exempelvis genom jordbrukscykler och religiösa högtider. Den statliga myndigheten Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI) särskiljer till exempel på meteorologiska årstider och kalendariska årstider. Enligt den kalendariska indelningen inträffar vintern mellan december och februari oavsett geografisk plats. De meteorologiska årstiderna baseras dock på den specifika platsens dygnsmedeltemperatur, enligt denna definition blir det vinter när dygnsmedeltemperaturen är 0,0°C (det vill säga fryspunkten) eller lägre fem dagar i rad. Våren anses ha anlänt när dygnstemperaturen ökar och överskrider 0,0°C sju dagar i rad. Det betyder att vintern ankommer och försvinner vid olika tillfällen i olika delar av Sverige (SMHI). Den meteorologiska definitionen av vinter är viktig för att förstå framväxten av begreppet ovinter på 2000-talet, något vi återkommer till.

Enligt SMHI finns det emellertid ett behov av att revidera hur årstiderna definieras. Som exempel lyfts vintern 2007/08 vilken var ovanligt

mild. I meteorologiskt avseende inträffade aldrig vintern i delar av landet, i stället stannade hösten kvar. Men enligt SMHI kan inte hösten hålla på i all evighet. Därför talas det om ett stoppdatum där våren som tidigast kan ankomma den 15 februari:

Vad som sedan händer från och med den 15 februari är beroende av väderutvecklingen. Om dygnsmedeltemperaturen då ligger stabilt över noll i sju dygn så övergår hösten direkt i vår den 15 februari. Men om det i stället blir en period med minst fem dygn i sträck med dygnsmedeltemperatur på noll grader eller därunder så blir det vinter. Om dygnsmedeltemperaturen skulle pendla upp och ner kring noll grader så är årstiden helt enkelt obestämd fram till dess den antingen stabiliserat sig kring vinter- eller vårtemperaturer.

Eftersom vårens ankomst beräknas över en period av sju dygn medan sommarens ankomst endast beräknas över fem dygn i sträck, så skulle sommaren teoretiskt kunna anlända tidigare än våren. För att undvika detta har vi lagt till kravet att sommaren inte kan anlända tidigare än våren. (SMHI)

Denna årstidsförståelse baseras således inte på den kalendariska uppdelningen, utan på temperaturmätningar. Vintern uteblir ifall det inte blir tillräckligt kallt. Vid ständiga temperaturväxlingar anses årstiden vara "obestämd", den faller inte inom de uppsatta årstidskategorierna. Meteorologerna har satt upp parametrar så att årstider inträffar i "rätt" ordning. Detta mätande och statistikförande tydliggör en påtagligt kulturell konstruktion av årstider där meteorologerna bestämt att medeltemperaturen $0,0^{\circ}\text{C}$ är en lämplig definition för vinter. Vintern skulle lika gärna kunna infalla vid exempelvis fyra dagar med en dygnsmedeltemperatur på $0,0^{\circ}\text{C}$ eller för den delen $5,0^{\circ}\text{C}$, alternativt den första december eller när den första snön anländer, men inte enligt de svenska meteorologernas riktlinjer.

Ibland infaller alltså inte den meteorologiska vintern. När tidigare kända årstidsdefinitioner inte längre håller skapas därför behov av nya begrepp. I vårt fall handlar det om begrepp som hanterar en frånvaro av den förväntade vintern: ovinter. Innan vi går vidare till att visa och diskutera hur ovintern skapas och används ska vi stanna upp vid just frånvaro och närvaro som analytiska begrepp.

EN FÖRSVINNANDE ÅRSTID OCH EN NY NÄRVARO?

Frånvaro (*absence*) har beskrivits som "saknade, förlorade eller immateriella fenomen" som påverkar oss såväl känslomässigt som erfarenhetsmässigt (Bille et al. 18). Frånvaro existerar dock inte i sig själv utan skapas när den tillskrivs betydelse (Meyer 107). Förlusten av exempelvis ett föremål är beroende av att det är ett ting som tillskrivs viss betydelse, frammanar känslor eller att någon minns den förlorade saken. Frånvaron måste förstås utifrån sociala, kulturella och politiska kontexter och betydelser och involverar förhandlingar och motstridigheter kring vem eller vad som är närvarande eller frånvarande (Bille et al.; Meier et al.).

Frånvaro som teoretiskt koncept har tidigare använts för att diskutera förlust av människor och (im)materiella fenomen i relation till exempelvis död, krig, religion och naturkatastrofer. Här finns möjlighet att vidga diskussionen till att synliggöra olika former av frånvaro som föreställs, upplevs och (känslomässigt) hanteras i relation till klimatförändringar, så som ovintern, frånvaron av vintern som vi känner den. Eftersom människor lever kulturellt med väder, vilket vi nämnt ovan, är vinter och kyla del av människors vardagsliv och årets ritualer. Kylan kan sägas ha inverkan på människors föreställningar och förväntningar på vintern som årstid (jfr. Hulme "Climate and its changes"; Hulme "Weathered"; Kverndokk). Meningsskapandet av o-vintern – frånvaron av en kall vinter – behöver således förstås i relation till vinterns betydelser och de kulturella implikationer som vinterns frånvaro medför.

Bille et al. föreslår att de förlorade eller frånvarande fenomenen påverkar oss emotionellt och erfarenhetsmässigt på olika vis (18). Frånvaro, menar Meyer, existerar inte i sig själv utan blir till "genom relationer som ger frånvaron betydelse" (107). Liksom det närvarande, så synliggörs det frånvarande i vardagslivet och i dess rutiner, men påverkar oss på andra sätt (Meier et al. 424). Frånvaro är alltså förankrat i sociala, kulturella och politiska kontexter och betydelser. Därmed kan det uppstå förhandlingar och motstridigheter kring vad eller vem som är närvarande alternativt frånvarande (jfr. Bille et al.; Meier et al.).

Således kan frånvaro förstås som något som upplevs. Frers, som tar sig an frånvaro utifrån ett fenomenologiskt perspektiv, menar att någon

måste sakna något för att detta något ska vara frånvarande. Något – eller någon – måste upplevas vara borta från den plats eller tid där frånvaron upplevs (433–34). När något eller någon är borta – oavsett fysiskt eller sinnligt – så är det närvaron av frånvaro (*the presence of absence*) som upplevs. Det vill säga, vi känner att något eller någon som borde vara där saknas. På liknande vis innebär denna upplevelse en frånvaro av närvaro (*absence of presence*). När personen eller föremålet som förväntas eller önskas vara där saknas, är det själva avsaknaden som upplevs. Frånvaron blir ett tomrum som fylls med känslor och föreställningar (Frers 343). Upplevelsen är viktig eftersom den synliggör en medvetenhet om föremålet eller personen som är frånvarande, till skillnad från det som är ”helt borta, raderat från allt minne och försvunnit utan något spår” (Meier et al. 426).

Kyla och snö, som ofta associeras medinterväder, är sammanflätade med människors levnadssätt (Hulme, ”Weathered”; Kverndokk), och är därmed även något upplevt. Frånvaro av kyla, snö och vinter har således kulturella konsekvenser. Frånvaron uppfattas, adresseras och interageras med på olika vis beroende på kulturell, social och politisk kontext. I dessa kontexter framträder även nya former av närvaro, på grund av att något är frånvarande. Genom att ta avstamp i frånvaro och närvaro som analytiska begrepp vill vi ta oss an frånvaron av vinter – eller mer precist närvaron av ovinter – som en konsekvens av klimatförändringar som den beskrivs i svenskt mediematerial. Vi kommer i det följande spåra ovinterns ankomst i mediematerialet och därefter undersöka vilken frånvaro respektive närvaro som framträder.

OVINTERN NALKAS

Vintern som inte dök upp” är rubriken i *Expressen* den 19 februari 2008. En bild på människor som till synes njuter av solen på en uteservering i Malmö illustrerar artikeln om att vintern aldrig kom till delar av Skåne, Halland, Ljungby eller Göteborg. I artikeln intervjuas den från TV kända meteorologen Pär Holmgren:

Jag har använt ordet ’ovinter’ när det här har hänt tidigare. Det brukar vara ett par gånger per decennium. Men att det är så här många orter måste vara mycket ovanligt. (Kruskopf & Wahlgren 15)

Detta indikerar dels att begreppet ovinter använts tidigare. Dels att uteblivna vintrar i sig inte är ovanligt, det anmärkningsvärda är den geografiska omfattningen. Holmgren figurerar två dagar senare i *Kvällsposten* och får kommentera läsarnas inskickade förslag på den årstid som infallit i de södra delarna av landet istället för vinter. Bland de många inkomna bidragen finns: Slasken, svåhr, växthusvärk, fuskvinter, förväntanstid, sommarvinter, försommar och förvår (Klint). Holmgren återkommer 2010 till ovinter i en krönika i *Aftonbladet* om minnen och ideal av snö på vintern. Andemeningen är att klimatet blir allt varmare med färre vita jular som konsekvens. Krönikan avslutas med: "De av oss som vill ha vita jular får passa på och njuta i år!" Vita vintrar är inte en garanti i framtiden.

Att döma av materialet som vi har gått igenom tycks två meteorologer kända från SVT:s väderprognoser, Pär Holmgren och Per Stenborg, haft särskilt inflytande på spridningen av ordet ovinter. Holmgren, som bland annat har föreläst och skrivit böcker om klimatfrågan, är sedan 2019 europaparlamentariker för Miljöpartiet de gröna. I de texter vi analyserat presenteras han i första hand som meteorolog. Som välkända tv-meteorologer kan båda förmodas ha visst inflytande på hur människor i Sverige förstår och talar om väder, klimat och årstider.

Pär Holmgren var dock inte först med att använda ovinter. Ordet kan härledas till artiklar från sekelskiftet 1900 (se "Skogsafverkningen"; "Från skogsbygden"; Waldeck) för att beskriva årstider som inte betar sig som förväntat. Journalisten och författaren Johan Tell plockar i sin bok 100 sätt att rädda världen från 2007 upp ordet från en väderprognos i TV. Han använder ovinter för att förklara hur mildvädret som möjliggjorde kantareller i december har med växthuseffekten och global uppvärmning att göra.

Från 2008 förekommer såväl former av "ovinter" och "ovintrig" i artiklar, krönikor, kåserier och insändare. I några fall är det lättsammare upprop om att skicka in "ovintriga" fenomen till en tidning ("Ge oss dina vårtecken!"; Carlsvård). Med några få undantag är det främst journalister och meteorologer som använder begreppet, vanligen för att beskriva ett allt varmare väder. Efter 2011 är det främst adjektivet "ovintrig" som används fram till 2017, då meteorologen Per Stenborg "återlanserar" ovinter i en krönika på SVT:

Årstiden ovinter, som hamnar i gråzonen mellan höst och vår, men som mer liknar höst än vår trots allt. /.../ Jag föreslår därför helt framt att det borde införas årstiden ovinter med automatisk start den 1 januari de gånger den riktiga vinter inte anlånt då. /.../ Sedan finns det kanske annat och bättre än ovinter att döpa den nya årstiden till, eller vad sägs om de målande orden blasken eller slasken, eller kanske semivinter eller brittisk vinter (eller kortversionen brittvinter)? Sommar, höst, brittvinter och vår – ja varför inte. ("Vår nya årstid ovinter?")

Stenborg prövar olika begrepp för att förklara när årstiderna inte betar sig som förväntat. Det är dock ovinter som får störst genomslag, Stenborgs krönika plockas upp och refereras i flera tidningar (Alestig, "Snön och regnet avslöjar den svenska klimatkrisen"; Fjellman; Fällmar Andersson). I en intervju citerad i poeten Arvida Juni Svenskes diktsamling *Ovinter*, om klimatförändringarna, förtydligar Stenborg att han inte minns vem som först kom på ordet (244).

Ovinter omnämns i samband med olika slags förväntade och erfarna vintrar relaterade till plats. Norrländsk vinter, Stockholmsvinter och skånsk vinter tycks vara helt olika typer av vintrar. Frånvaron av kyla och snö i Mälardalen omnämns anekdotiskt som "skånsk vinter" (Klint). Ett geografiskt mönster framträder i materialet. Alla artiklar vi funnit är publicerade antingen i tidningar från södra eller mellersta Sverige, eller i nationell media (exempelvis *Aftonbladet* och SVT). Flera texter rör specifikt ovintern i de södra delarna av landet. Ovintern tycks inte ha etablerat sig norröver, ännu.

I texterna som vi har studerat framträder en viss skillnad mellan *ovintrig* och *ovinter*. Adjektivet *ovintrig* används ofta som en beskrivning av hur vädret och årstiden bryter mot det förväntade mönstret där höstlika och vårlika uttryck förekommer. Ovinter däremot används oftast med en mer allvarlig innebörd för att påvisa större fenomen än de enskilda blommorna. Även om det inte uttryckligen skrivs fram framträder ovinter i ett narrativ av pågående och framtida klimatförändringar. Tillsammans synliggör ordformerna kulturella förståelser av årstiden vinter och vad som framlyfts vara på spel på grund av dess upplevda frånvaro. När vi nu har belyst ovinterns framväxt ska vi härnäst visa vad det är för slags frånvaro som ovintern blottlägger.

PULKOR, SKIDOR OCH MAGISKA LANDSKAP

– VINTERNS FRÅNVARO

Tydligt i vårt material är att ovintern beskrivs i relation till den frånvarande vintern. Frånvaron blir, så som Frers beskriver det, ett tomrum som kan fyllas med känslor och föreställningar. Den frånvaro av vinter som ligger till grund för begreppet ovinter görs synlig genom en rad olika kvadröjande materiella och immateriella spår, där det senare kan vara berättelser om vintern som minne. Vintern och andra årstider synliggörs även fysiskt genom exempelvis väderfenomen och olika växtligheter och dess färgskiftningar. Bremer och Wardekker (17) menar att dessa säsongvariationer görs i relation till kulturella sammanhang. Människor definierar och ger mening till årstider, dessa innebörder förändras över tid och plats. I materialet framstår den sydsvenska vintern vara i snabb förändring, till och med frånvarande. Vad är det för tomrum och spår som vintern lämnar och som mediematerialet uppmärksammar?

Temperaturer under noll grader är en viktig aspekt av det som definierar vintern. Kylan, snön och minusgraderna beskrivs som alltmer ovanliga. Krönikören Thomas Sjöström tar den milda vintern 2008 som utgångspunkt för att reflektera över barndomens vintrar i Umeå och skriver "i februari ska man huttrande värma blåfrusna fötter på elementet". I inledningen berörde vi reportageserien från årsskiftet 2023/24 om den skånska vintern, ingressen i den citerade artikeln innehåller formuleringen "Säg farväl till snö och minusgrader!" (Schlein & Ivarsson). Artikeln beskriver den senaste tidens milda vintrar men blickar också framåt och siar om hur temperaturförändringar kommer leda till "den skånska vinterns död". Reportaget kan delvis läsas som en dödsruna över årstiden, delvis som en allvarstyngd framtidsprofetia av vad som kommer att ske i vinterns frånvaro.

Ökade temperaturer föranleder att aktiviteter som associeras med vintern beskrivs som försvinnande eller utsatta. Exempelvis uppmärksammas slalomåkning i södra Sverige och de problem som backägare och skidåkare ställs inför med återkommande milda vintrar. I en lokaltidning från Stockholm skriver en journalist att "Stockholms skidbackar längtar efter kyla. Ovintern för fyra år sedan vill ingen ha i repris" (Kristensen). I

ovannämnda reportageserie intervjuas även VD:n för en nedlagd skånsk slalombacke som menar att: "enbart natursnö räcker inte för att ge gästerna den skidbacke de förväntar sig". Journalisten fortsätter med att det "är inte bara utförsåkningen som smälter bort", den skånska bandyn har på grund av utebliven naturis i princip försvunnit (Schlein & Ivarsson). Också mer vardagliga aktiviteter uppmärksammas, såsom snöskottning (Schlein & Ivarsson) och att byta till vinterdäck ("Vi har ju haft snö i Skåne").

Till vintern hör de ting som kan lämna materiella spår i en ovintrigare tillvaro: lovikkavantar, jackor, pulkor, snöskyfflar och vinterdäck. Ett fysiskt spår i landskapet är skidliftarna i de ovan nämnda skidbackarna, vilka i sig också exemplifierar en försvunnen vinter. Fokuset på skidbackar och deras förändrade villkor tydliggör hur de ses som en väsentlig del av de aktiviteter som definierar vinter. Snö i skidbackarna framstår som ett tecken för vinterns närvaro och en backe utan snö blir ett spår som vintern lämnat efter sig i sitt försvinnande. När snön och kylan uteblir, blottläggs spåren av vintern. Dessa ting och platser fyller inte längre en självklar funktion.

Många av de materiella och immateriella spåren som definierar vinter som årstid kan också kopplas till barn och barndom. Flera av artiklarna jämför nutida vintrar med barndomens, som ett sätt att visa på hur den samtida årstiden inte kan räknas till just vinter. I ett kåseri om den varma vinter som råder skriver Sjöström:

Vintrigt har det inte varit på ett par år. I alla fall inte som när jag var barn. När varje snöhög var ett berg att bestiga. /.../ Barnsnöhögarna var kanske inte vuxenhöga. Men visst har de blivit mindre? (26).

Barndomens vintrar framträder i minnet som längre, kallare och snöigare, som i en väderkrönika av SVT:s meteorolog Per Stenborg:

Som jag minns min barndoms vintrar i Uppsala var de kalla och snöiga /.../ Det känns verkligen som en annan verklighet än dagens ovintriga verklighet. ("Vintern den är lång, det regnar gång på gång").

Detta synliggör de känslor som frånvaron fylls med. I citaten ovan anas en nostalgisk ton där meteorologer och journalister refererar till barndomens vintrar för att visa på frånvaron av en nuvarande vinter. I en klimatkrönika

om den förändrade vintern skriver journalisten Elin Fjellman att längtan efter "snölyktor och pulkabackar kan såklart uppfattas som ett lyxproblem i relation till hela klimatkrisen". Fjellman fortsätter sitt resonemang och menar, med stöd av Folkhälsomyndigheten att klimatförändringar i omgivningen kan leda till psykisk ohälsa. Vinterns ting lyfts fram som spår som visar på en frånvaro. Fjellmans koppling till klimatförändringar och psykisk ohälsa kan tolkas som att frånvaron beskrivs i termer av förlust. Frånvaron av vinter sörjs i någon mening. I majoriteten av texterna finns ett förgivettagande av vinterns frånvaro som en negativt upplevd frånvaro. Frånvaron av vintern med dess halka och kyla är inte bara nödvändigtvis något som sörjs, "utanvantarvarmt väder" framstår emellanåt som positivt (se Sjöström; Tegermark). Flertalet av artiklarna visar dock på frånvaron som något problematiskt, en aspekt av att årstidsmarkörerna har satts ur spel och att vintern är saknad.

Frers (438) lyfter fram att upplevd frånvaro förutsätter att det funnits en tidigare erfarenhet av det frånvarande. När journalister och meteorologer lyfter fram minnen av sina barndoms vintrar, blir minnet av dåtidens vintrar en jämförelsepunkt som synliggör frånvaron. Dåtidens vintrar beskrivs ovan som något som skiljer sig från nutida. De tillfällen när vintern faktiskt är närvarande får en särskild betydelse genom att omskrivas som just tillfälliga. I en krönika om snö i *Dagens Nyheter* av Björn Wiman ses nyfallen snö som en tidsmaskin till gångna tiders vintrar. Wiman beskriver snö som "ljusmiraklet på marken" och på liknande vis beskriver Fjellman hur snö "lyser upp landskap och rentav gör tillvaron lite magisk". Här syns känslomässiga aspekter av hur vintern uppfattas, som ett förtrollat landskap som skiljer sig från vardagen. När spåren av vinter lyfts fram som tecken på en förlorad tid, eller en verklighet som snart kommer vara förlorad, så kan detta förstås i termer av förlust. Vinterns frånvaro sörjs i den meningen att dess ting och tecken benämns och görs till minnen av det förflutna.

Ovinter skrivs fram genom att benämna frånvaro av (den sydsvenska) vinterns beståndsdelar: framförallt är det kyla och snö nämns, men också aktiviteter som kylan och snön möjliggör, såsom utförsåkning och snöskottning. Snö och vinter associeras i flera av artiklarna till barndomen, och hur barndomens vintrar tedde sig. Denna frånvaro beskrivs i flera av

texterna i nära samband med frånvaro av något affektivt laddat, såsom ett magiskt snölandskap eller en förfluten tid, något som indikerar att frånvaron av vintern uppfattas med en känsla av förlust, en förlust som kanske även sörjs. Det är i detta skillnadsskapande mellan då och nu som känslor träder fram. Här syns nostalgi, en längtan efter den vinter som varit, som inte längre är närvarande. Om uppdelningen av fyra årstider bryts när vintern beskrivs som frånvarande, vad träder fram i dess ställe, i vinterns tomrum? Det vill säga, hur ser ovinterns närvaro ut?

GÄSS, REGN OCH KANTARELLER – OVINTERNS NÄRVARO

Ovintern synliggör fenomen som är med och befäster vinterns uteblivelse, vad är det då som tar plats i vinterns frånvaro? I artiklarna och läsarbidrag framträder en ny årstid med kantareller, tranor, gäss, igelkottar, mygg, humlor, färskpotatis och morötter. Marken är grön och i rabatterna gör sig olika blommor påminda: rhododendron, vintergäck, rosor, narcisser, blåsippor, pelargoner och körsbärsblommor. Givetvis inte allt på en gång eller på samma plats. Det är arter som dröjt sig kvar från hösten eller som kommit tidigare i tron om att det är vår. Deras närvaro följer inte förväntade årstidsmönster. Medan en del artiklar hänger sig åt jakten på tidiga vårtecken, ser andra på dessa anomalier med oro.

Den mildare ovintern är inte nödvändigtvis som en solig och varm vår. Genom såväl konkreta exempel, mätbara väderdata och framtidsprognoser beskrivs ovinterns tillvaro som grå och mörk, med påtaglig slask, blåst och blötsnö. Temperaturförändringarna som föranleder ovintern gör något med årstidens färger. Ovinterns färger är mörka, det är grått och brunt när vintermörkret inte reflekterar mot den vita snön. *Dagens Nyheters* klimatredaktör Peter Alestig gör liknelsen: "Det är som att Sveriges yta byter ut en vit t-shirt mot en brun – plötsligt värmer solen mycket mer" ("Värre skyfall, turistboom och 'ovinter' i framtidens Sverige" 7).

Den framtida ovintern beskrivs ofta som hotfull och dystopisk: ökade översvämningar, fästingar, granbarkborrar, mer lera och behov av mer salt för att bekämpa halka. Nya växter, längre potatissäsong och mer höstsådd kan tolkas såväl positivt som hotfullt. Ovintern framträder som motsägel-

sefull, beroende på hur den kontextualiseras är den både positiv (soliga dagar på uteserveringarna) och negativ (det underliggande klimathotet).

Alestig konstaterar att "denna ovinter sprida sig norrut i landet" under kommande årtionden ("Värre skyfall, turistboom och 'ovinter' i framtidens Sverige" 7). Här synliggörs hur närvaron är gradvis och hur gränserna för denna årstid förskjuts. Många artiklar handlar om den skånska (o)vintern. Även om klimatförändringarna även märks norrut är snön och kylan fortfarande närvarande. Men om profetian stämmer, att den nya årstiden intar nya landskap, kan det tänkas att årstidsbenämningen får fäste i lokal media även i landets norra delar där begreppet hittills varit frånvarande.

I flera av texterna talar meteorologer om en gråzon när vintern inte inträffar på vissa platser. Ovinter blir ett sätt att begripliggöra denna gråzon, att skapa en ordning kring frånvaron av vinter och det tomrum som uppstår. I den tidigare citerade månadskrönikan föreslår SVT:s meteorolog Per Stenborg ("Vår nya årstid ovinter?") att den nya årstiden ovinter per automatik ska starta den 1 januari om den "riktiga vintern inte anlant då" och får som längst vara till slutet av februari. Våren ska vara fri att komma från första februari. I en senare krönika resonerar han vidare kring dessa brytdatum och huruvida det kan vara relevant att istället ändra vinterns dygnsmedeltemperatur. Det senare avfärdar han, "snö, kyla och is" är ju vad vinter handlar om ("Sagan om vintern som försvann").

Denna avgränsning tycks främst handla om justering av meteorologiska definitioner utifrån temperaturmätningar. "Riktig" vinter tycks kräva kyla, åtminstone i en svensk meteorologisk kontext. Genom att sätta namn på gråzonen mellan höst och vår framträder något som kan kallas en årstid, en tidsperiod baserat på statistiska data och föreställningar om väder. I Stenborgs krönika från 2022 framträder just årstiderna och deras skiftningar som betydelsefulla, likaså att de ter sig olika i landets olika delar.

Som vi konstaterat ovan kan så väl vinter som ovinter förstås som kulturella konstruktioner. Samtidigt innebär förlusten av vintern och dess väder faktisk påverkan på människor och deras vardagsliv, från hur de klär sig till årliga ritualer (jfr Hulme, "Climate and its changes"; Kverndokk). Den frånvarande vintern (och den närvarande ovintern) får således kulturella konsekvenser. Vilket inte minst synliggörs i artiklarna som berör

avsaknaden av den förväntade snön på skidbackarna. Ett annat landskap än det förväntade träder fram. På en del ställen nyttjas snökanoner för att producera konstsnö för att möjliggöra fortsatt skidåkning, andra backar får nya användningsområden när skidåkningen ersätts med löpträning eller mountainbike-cykling (Kristensen; Vibeke & Johansson; Schlein & Ivarsson). Även konsumtionsvanor påverkas. Den uteblivna snön under julhandeln 2015 i Köping tycktes minska köpen av vinterprylar som pulkor, istället inhandlades cyklar och löparskor (Inge). Frånvaron av vinter och snö bokstavligt blottlägger en annan närvaro och möjliggör andra aktiviteter.

Upplevelsen av att vintern är förlorad eller frånvarande förutsätter dock att det funnits en tidigare relation till eller erfarenhet av vinter. Detta kan förklara dels fokuset på de södra delarna av landet, dels åberopandet av barndomsminnen. För att följa Frers resonemang, har människor förkroppsligade minnen och erfarenheter av snö och kyla. Frånvaron kan upplevas olika starkt för olika människor beroende på den känslomässiga anknytningen. Men det är i upplevelsen av frånvaron som själva tomrummet ges substans och känslor (Frers 438). Om vi förstår ovintern som en frånvaro av vinter, så illustrerar mediematerialet hur människor – i synnerhet meteorologer och klimatjournalister – fyller ovintern med föreställningar, egenskaper och känslor och är därmed medskapare av ovinter.

VINTERSORG I EN NY ÅRSTID – AVSLUTANDE DISKUSSION

Vi har hittills försökt närma oss ovintern, den av vissa svenska meteorologer föreslagna årstiden som infaller när vintern inte kommer, det vill säga när det inte blir kallt nog mellan höst och vår. Ovintern ses som ett tecken på att klimatet blir allt varmare. Klimatförändringarna skapar oordning i årstiderna och texterna kan förstås dels som ett sätt att synliggöra och varna om konsekvenserna av de nya väderförhållandena, en nalkande nyordning; dels som ett försök att skapa ordning i oordningen genom nya benämningar. I vårt material framträder vintern som kulturellt betydelsefull. Det verkar finnas ett behov av att vintern kvarstår som den har upplevts tidigare. I analysen har frånvaro, närvaro, och förlust varit bärande begrepp. Vi ska i det efterföljande dels diskutera ordnandets betydelser, dels resonera kring

hur upplevelsen av oordningen kopplas till såväl frånvaro som närvaro och i förlängningen en oro för klimatförändringarnas konsekvenser, nutida som kommande.

I inledningen ställde vi frågan hur ovinter görs och ges mening i de mediala texterna och vad begreppet används till. Ovinter görs genom en pendling mellan berättelser om en frånvaro av vintern och synliggörandet av spåren som vintern lämnat. I denna kontext har fenomenet ovinter, som en ny årstid, formats av meteorologer och journalister i samspel över tid. Meteorologiskt mätbara tecken som väder, temperatur, is och snömängd används för att kategorisera vädret i igenkännbara sätt för att ordna årstider. Genom årstiderna kan människan minnas det väder som varit förr och förutse det framtida (jfr Orlove 136). Användandet av begreppet ovinter skapar en föreställning om en ny årstid vilken, på grund av klimatförändringarna, infaller i en gråzon mellan höst och vår. Ovintern kan sägas inträffa när de yttre förutsättningarna inte är kompatibla med de rådande kulturella föreställningarna och förväntningarna på vad vinter är eller kan vara i Sverige. Detta gör ovinter till något konkret som läsaren kan förhålla sig till – en årstid som infaller när den "riktiga" vintern uteblir.

Begreppet ovinter används med olika syften, vilket synliggörs av de olika genrerna som vi tidigare nämnt. Det kan handla om upplysande resomang i väderkrönikor som summerar månadens väder. Eller i klimatjournalistiska artiklar och krönikor där författarna med hjälp av ovinter synliggör konsekvenser av klimatförändringar. Därtill återfinns ordet i kåserier som på ett lättsammare eller personligare sätt tar upp väder och klimat. Det finns också texter som använder ovinter eller ovintrig i mer beskrivande ordalag, vilka indirekt belyser förväntningar på vinterns närvaro. Även om en del klimatkrönikor och reportage tydligt pekar på klimatförändringarna och deras konsekvenser, tycks det centrala för skribenterna inte vara huruvida människan orsakat dessa, utan faktumet att klimatförändringarna är här och att människor behöver förbereda sig på översvämningar, vattenbrist och ovinter. Ovintern kan i dessa sammanhang tolkas som en förvarning om en framtida vardag.

Trots artiklarnas olika uttryckssätt och syften har de gemensamt att vara medskapare av årstidernas föreställda ordning och oordning. Ett talan-

de exempel är rubriken "Vi sjunker i ett årstidskaos" (Fällmar Andersson). Kategoriseringen av årstider, oavsett om de är kalendariska eller baserade på väderstatistik är, har vi argumenterat, en kulturell konstruktion. Det betyder att årstiderna är ständigt föränderliga (Bremer & Wardekker; Bremer). Enligt Hulme ("Weathered"; "Climate and its changes") kan även klimatet förstås som en kulturell idé kring vilken människan strukturerar världen. Idén om klimat är ett sätt för människan att skapa ordning på det okontrollerbara vädret genom att förhålla sig till förväntade vädermönster. Dessa föreställningar är ingalunda stabila utan formade av bland annat plats, tid och politik. Men när väder och således årstiderna, inte betar sig som de "ska" kan människan inte längre förlita sig på tidigare kunskaper och erfarenheter. Förändrat väder och klimat kommer att påverka människors sätt att leva med och anpassa sig till vädret, vilket belyses i flera av artiklarna när de rapporterar om exempelvis skidbackar som får nya användningsområden.

Artiklarna synliggör att det finns nyhetsvärde i att årstiderna inte är som de har varit. Genom att använda ordet "ovinter" bidrar de till att uppmärksamma en förlust av vinter och påpeka frånvaron och spåren, inte minst genom framhäandet av den skånska vinterns död. Vintern kan dock hypotetiskt sett alltid återkomma, det kan komma tillfällig kyla eller snö. I materialet dyker ovinter upp med viss oregelbundenhet, främst under december-mars och under år med milda vintertemperaturer. I synnerhet klimat- och vädertexterna synliggör hur vinterns framtid står och väger mellan (tillfällig) närvaro och (permanent) förlust. 2008 är ovintern en nyhet, 2024 en reell verklighet. Detta gäller främst södra Sverige, men underförstått kan ovintern sprida sig alltmer norrut. Det tidigare bekanta mönstret av vinter, vår, sommar och höst är brutet. Vintern är på väg att förpassas till det förgångna, medan ovintern är framtiden.

I ordningen som ordet ovinter belyser framträder aspekter av närvaro och frånvaro. Mest explicit genom frånvaron av kyla och snö, och synliggörande av en ny närvaro, såsom vissa arters utbredning och skidor som ersätts av mountainbikes. Vinterns frånvaro lämnar också spår av det som varit; osålda pulkor och stillastående skidliftar är några materiella spår, men även minnen av barndomens vintrar kan förstås som spår.

Genom dessa spår framträder vinterns frånvaro, samtidigt som ovintern blir till kulturellt (jfr Meyer 109). Ovintern ges således betydelse genom vintern och dess spår. Ovinterns existens är i relation till vintern, den är villkorad av vintern. Årstiden ovinter definieras av just vad den *inte* är: o-vinter. Ovinter är inte bara något som förklarar vinterns frånvaro, det är också något som *görs*, något som får innebörd och betydelse av människor. Ovintern ges en närvaro.

Samtidigt innebär detta att så länge ovinter-begreppet används, kommer den kulturella idén om vinter med kyla och snö bestå. Genom minnen, berättelser, bilder och i det här fallet ord upprätthålls vintern. Förlusten av vinter hålls på ett sätt närvarande genom att årstidsnamnet ovinter inte "tillåter" att vintern helt glöms bort. Just kombinationen av negationen "o" och "vinter" gör att vi blir medvetna om vinterns frånvaro (jfr Bille et al.; Meyer; Frers). Och det är detta som gör att vintern inte faller i glömska. Om vi följer Frers resonemang så är frånvaron ett tomrum som fylls med känslor och föreställningar. I det här fallet är vintern det frånvarande. Tomrummet fylls av en oro för klimatförändringar och för framtiden. I tomrummet framträder även minnen och berättelser om snörika barndomsvintrar. Ovintern blir något nytt som tar plats i mellanrummet mellan höst och vår. Tomrummet fylls därmed både med berättelser om det frånvarande, och med ordet ovinter, som på samma gång håller kvar den frånvarande vintern och fyller det med en ny närvaro, ett nytt ramverk att skapa ordning på tiden med.

Även om ordning i enlighet med årstidsnormer görs med hjälp av ovinter-begreppet så betyder det inte att "allt är i ordning". Underliggande i artiklarna ligger oron för att vintern kommer att försvinna helt och, exempelvis i den skånska reportageserien, beskrivs detta redan vara på gång. Vintern framstår som saknad och ovintern som önskad. I artiklarna beskrivs ovinterns närvaro som att platserna är förändrade, mörkare, blötare, lerigare. De kontrasteras mot hur det var tidigare: ljusare, kallare, snöigare. Detta kan länkas till *solastalg*i, den smärtsamma känsla av förlust och den sorg som uppstår när omgivningen förändras av klimatförändringar (Albrecht 45). Miljöteologen Panu Pihkala använder uttrycket vintersorg för att beskriva den (framtida) saknad som uppstår som en känslomässig

konsekvens av det varmare klimatet. På liknande vis använder Sverker Sörlin ordet snösorg. I likhet med Pikhala har vi visat på en årstid som förändras och sörjs. Solastalgin och vintersorgen är påtaglig i mediematerialet, särskilt gäller det de senare klimatreportagen, till exempel i hur det skånska landskapets förändring beskrivs. Klimatförändringarna och vinterns frånvaro gör att platsen framställs som oigenkännlig under delar av året.

För att sammanfatta, genom att människor lägger märke till, tillskriver mening och benämner tecken i naturen som årstider, görs årstiderna kulturellt betydelsefulla. Detta sker även när människor genomför vissa aktiviteter som har koppling till årstidsbundna aktiviteter, såsom skidåkning och snöskottning. Det vi visat på i denna text är att vinter – i meningen kall och snöig – ger en känsla av mening, stabilitet och trygghet. Men det varmare klimatet påverkar redan den svenska vintern som vi idag känner den och det får kulturella konsekvenser för människor, både känslomässigt och erfarenhetsmässigt. Vintern och de andra årstiderna kommer att förändras, både utifrån klimatet och utifrån kulturella förståelser av årstiderna. För vintern, som är förknippad med kalla temperaturer och väderfenomen som är en del av bilden av Sverige och för många människors vardagsliv, blir frånvaron av kyla och snö påtaglig. Det är i denna kontext vi måste förstå ovintern när den benämns av meteorologer och klimatjournalister, ovintern riktar nämligen uppmärksamheten mot klimatförändringarnas konsekvenser här och nu.

Huruvida ovinter som idé och begrepp kommer få fäste i det vardagliga talet och förståelsen av årstider återstår att se. Ovinter kommer endast existera så länge människor använder sig av begreppet eller föreställer sig att det är en "ny" årstid. Vinterns alltmer synliga frånvaro, illustrerat genom ovinter-begreppet, möjliggör att komma nära vilka konsekvenser klimatförändringarna får för människors vardagsliv i ett varmare Sverige.

TACK

Författarna vill tacka granskare och gästredaktörer för värdefulla inspel till artikeln. Ett tack går också till Hanna Sjögren och Robin Ekelund för läsning och konstruktiva kommentarer under arbetet.

ERIKA LUNDELL, Filosofie doktor i etnologi, lektor vid institutionen för barndom, utbildning och samhälle, Malmö Universitet. Hennes nuvarande forskningsintresse handlar om hur människor förstår, minns och skapar mening kring snö i ljuset av den globala uppvärmningen. I samarbete med Folklivsarkivet vid Lunds universitet har hon tagit fram en frågelista om minnen av snö.

MATILDA MARSHALL, Filosofie doktor och lektor i etnologi vid institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet. Hennes forskning rör hur människor skapar mening och praktiker kring hållbarhet och klimatförändringar. Tillsammans med Inger Johanne Lyngø var hon gästredaktör för temasektionen "The culture of cooling" i *Kulturella Perspektiv* (2023).

NON-WINTER

A new season in a warmer climate?

The Swedish winter is getting warmer and the snow season shorter. In the southern parts of the country a meteorological winter is no longer guaranteed every year. A new season has therefore been suggested: non-winter (*ovinter*). In this article we trace the use of the word *ovinter* in Swedish media 2008–2024 to explore non-winter as a cultural phenomenon. By understanding seasons as culturally constructed and using absence and presence as analytical tools, we investigate how non-winter is given meaning. In the analysed material, non-winter is shaped by meteorologists and journalists to describe a season following neither statistical and scientific definitions of winter, nor the calendric. Non-winter can be understood as a way to make sense about and bring order to the seasonal disruption brought by climate change. During non-winter, snow and coldness are absent. The absent winter leaves traces in the form of memories, unused objects, and feelings of loss. This loss can be described in terms of winter grief or snow sorrow. In the absence of winter, new presences emerge, such as greyness and darkness, as well as sunny and warm weather with unseasonal flowers and animals. Against the backdrop of climate change, the *ovinter* challenges seasonal activities and businesses. We argue that by scrutinizing non-winter, we draw attention to the new presences that a warmer future may hold. Furthermore, we get closer to understanding the cultural consequences of the absence of winter for people's everyday lives in a warmer Sweden.

KEYWORDS

- sv: ovinter, årstider, klimatförändringar, vinter, meteorologi, väder, frånvaro och närvaro, media
- en: non-winter, seasons, climate change, winter, meteorology, weather, absence and presence, media

REFERENSER

- Albrecht, Glen. "Solastalgia: A New Concept in Human Health and Identity." *Philosophy, Activism, Nature*, nr. 3, 2005, s. 41–55.
- Alestig, Peter. "Snön och regnet avslöjar den svenska klimatkrisen." *Dagens Nyheter* 4 december 2022, <https://www.dn.se/sverige/peter-alestig-snon-och-regnet-avslor-jar-den-svenska-klimatkrisen/>, hämtad 29 augusti 2024.
- Alestig, Peter. "Värre skyfall, turistboom och 'ovinter' i framtidens Sverige." *Dagens Nyheter* 11 augusti 2023, s. 7.
- Bille, Mikkel et al. "Introduction: An Anthropology of Absence." *An Anthropology of Absence: Materializations of Transcendence and Loss*, redigerad av Mikkel Bille et al., Springer, 2010, s. 3–22.
- Bondepraktikan. Ny utgåva, Lind & Co, 2021.
- Bremer, Scott. "Is Bergen Unseasonal? On Europe's Shifting Relation to Seasons." *European Review* 2024: 1–15. <https://doi.org/10.1017/S1062798724000115>.
- Bremer, Scott och Arjan Wardekker. "When Seasons No Longer Hold." *Changing Seasonality: How Communities Are Revising Their Seasons*, redigerad av Scott Bremer och Arjan Wardekker, De Gruyter, 2024, s. 1–26. <https://doi.org/10.1515/978311245591-001>.
- Carlsvärd, Mats. "Har du också skördat något ovanligt?" *Nerikes Allehanda*, 6 januari 2014, <https://www.na.se/artikel/har-du-ocksa-skordat-nagot-ovanligt>, hämtad 14 september 2024.
- Dodds, Klaus och Sverker Sörlin, redaktörer. *Ice Humanities: Living, Working, and Thinking in a Melting World*. Manchester University Press, 2022. <https://doi.org/10.7765/9781526157782>.
- Fjellman, Elin. "Från vinter till ovinter." *Sydsvenskan* 30 juli 2022, s. A9.
- Fällmar Andersson, Peter. "Vi sjunker i ett årstidskaos." *Helsingborgs Dagblad* 2 september 2023, s. A21.
- Frers, Lars. "The Matter of Absence." *Cultural Geographies*, vol. 20, nr. 4, 2013, s. 431–45. <https://doi.org/10.1177/1474474013477775>.
- "Från skogsbygden." *Halland*, 3 mars 1899, s. 2.
- "Ge oss dina värtecken!" *Nerikes Allehanda*, 14 januari 2008.
- Gustavsson, Karin. "Kunskap ur tomrum. Närläsning som etnologisk metod." *Kulturhistoria: en etnologisk metodbok*, redaktörer Lars-Eric Jönsson och Fredrik Nilsson, Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet, 2017, s. 121–136.
- Hansson, Heidi och Cathrine Norberg, redaktörer. *Cold matters: Cultural perceptions of snow, ice and cold*. Umeå Universitet och Kungliga Skytteanska Samfundet, 2009.

- Holmgren, Pär. "Passa på att njut, alla som önskar en vit jul." *Aftonbladet* 16 december 2010, s. 21.
- Hulme, Mike. "Climate and Its Changes: A Cultural Appraisal." *Geo: Geography and Environment*, vol. 2, nr 1, 2015, s. 1–11. <https://doi.org/10.1002/geo2.5>.
- Hulme, Mike. *Weathered: Cultures of climate*. SAGE, 2017.
- Inge, Erik. "Årets julklapsjakt går in på upploppet." *Bbl-AT*, 23 december 2015.
- Klint, Lars. "'Svåhren' är kommen." *Kvällsposten* 21 februari 2008, s. 23.
- Kristensen, Johan. "Backägarna fasar för snöfri säsong." *Mitt i Värmdö* 6 december 2011, s. 16.
- Kruskopf, Emma och Anna Wahlgren. "Vintern som inte dök upp." *Expressen* 19 februari 2008, s.15.
- Kverndokk, Kyrre. "The Age of Climate Change: Cultural Change Temporalities and Crisis Awareness." *Journal of Northern Studies*, vol. 14, nr. 2, 2020, s. 53–66.
- Meier, Lars et al. "The Importance of Absence in the Present: Practices of Remembrance and the Contestation of Absences." *Cultural Geographies*, vol. 20, nr. 4, 2013, s. 423–30, <https://doi.org/10.1177/1474474013493889>.
- Meyer, Morgan. "Placing and Tracing Absence: A Material Culture of the Immaterial." *Journal of Material Culture*, vol. 17, nr. 1, 2012, s. 103–10, <https://doi.org/10.1177/1359183511433259>.
- Orlove, Ben. "How people name seasons." *Weather, Climate, Culture*, redaktörer Sarah Stauss och Benjamin S. Orlove, Routledge, 2003, s. 121–140.
- Pihkala, Panu. "Climate Grief: How We Mourn a Changing Planet." *BBC News*, 3 April 2020, www.bbc.com/future/article/20200402-climate-grief-mourning-loss-due-to-climate-change, hämtad 4 februari 2025.
- Ryan, Gery W och H. Russel Bernhard. "Techniques to Identify Themes." *Field Methods*, vol. 15, nr 1, 2003, s. 85–109, <https://doi.org/10.1177/1525822X02239569>.
- Sametinget. "Årstidscykel." *Sametinget*, <https://www.sametinget.se/111683>, hämtad 5 augusti 2024.
- Schimanke, Semjon, et al. *Observerad klimatförändring i Sverige 1860–2021*. Klimatologi 69, SMHI, 2022.
- Schlein, Sofia och Dan Ivarsson. "Farväl skånska vinter!" *Nordvästra Skånes tidningar*, 29 december 2023, s. A10–A13.
- Sjöström, Thomas. "I Västervik slipper man åka skidor." *Västerviks-Tidningen*, 22 februari 2008, s. 26.
- "Skogsafverkningen." *Halland*, 12 februari 1898, s. 2.
- SMHI. "Årstider." *SMHI* <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/arstider/arstider-1.1082> Hämtad 5 augusti 2024.
- Stenborg, Per. "Vår nya årstid ovinter?" *SVT*, 25 januari 2017, <https://www.svt.se/vader/2017januaritankar>, hämtad 25 augusti 2024.
- Stenborg, Per. "'Sagan om vintern som försvann.'" *SVT*, 24 februari 2022, <https://www.svt.se/vader/sagan-om-vintern-som-forsvann>, hämtad 25 augusti 2024.

Stenborg, Per. "Vintern den är lång, det regnar gång på gång." SVT, 25 januari 2023, <https://www.svt.se/vader/vintern-den-ar-lang-det-regnar-gang-pa-gang>, hämtad 14 september 2024.

Svenske, Arvida Juni. *Ovinter: Dikter om klimatkatastrofen*. Författares Bokmaskin, 2023.

Sörlin, Sverker. *Snö: En historia*. Volante, 2024.

Tegermark, Lars. "Saknar du vintern?" *Expressen*, 19 februari 2008, s. 15.

Tell, Johan, 100 sätt att rädda världen... Max Ström, 2007.

"Vi har ju haft snö i Skåne." *Nerikes Allehanda*, 1 mars 2009.

Vibeke, Anette och Janne Johansson. "Seg start för backen." *Jönköpings-Posten*, 27 december 2013, s. 6, del 3.

Waldeck. "Sommaren har kommit!" *Svenska Dagbladet*, 9 september 1902, s. 6.